

BOEKEN & FILMS — VEILIGHEID EN DEFENSIE

KAN IEMAND ECHT DERADICALISEREN?

26 JUN 2019 - 10:56

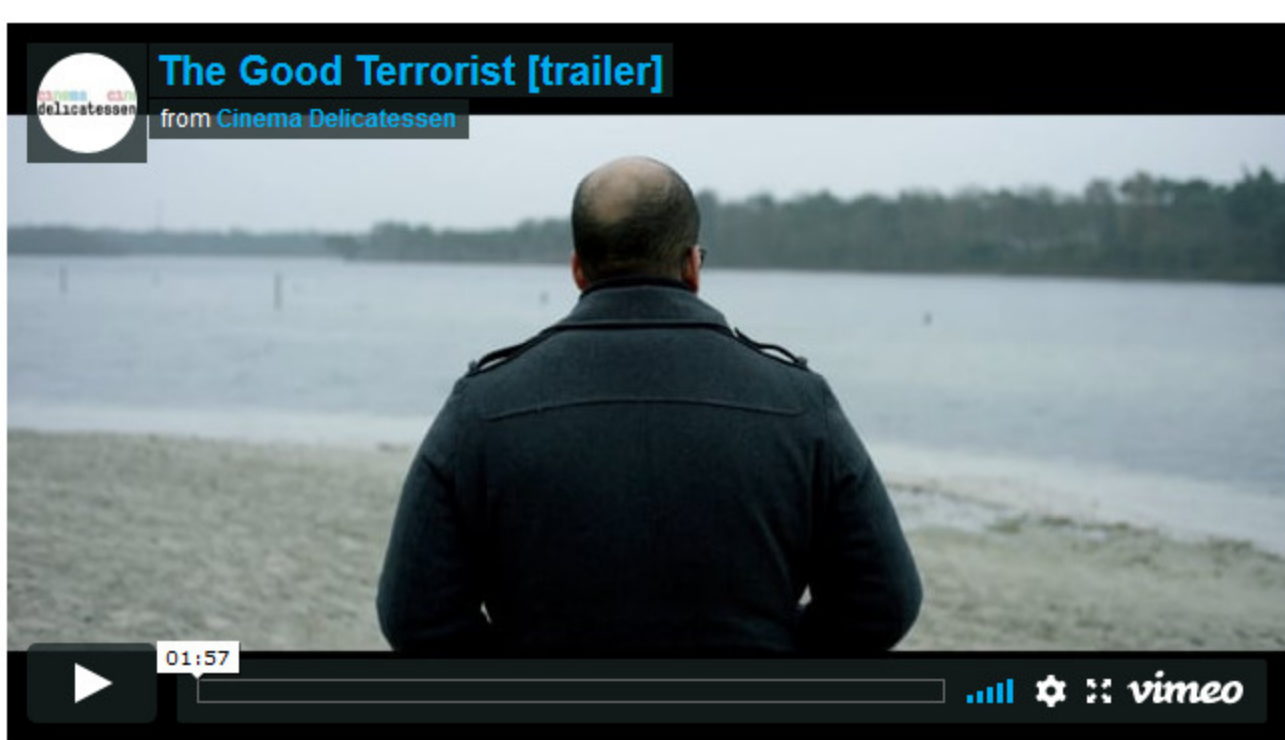
← TERUG NAAR ARCHIEF

Author(s):

Marinus de Ruiter

Het werkwoord ‘deradicaliseren’ is in de afgelopen jaren bijna als vanzelfsprekend in ons vocabulaire geslopen. Het pleit voor de makers van de Nederlandse documentaire *The Good Terrorist* dat ze het begrip concreet proberen te maken en ter discussie willen stellen. Niet door beleidsmakers of wetenschappers in beeld te brengen, maar door mensen uit het veld te interviewen: de advocaat, de officier van justitie en de gevangenismedewerker bijvoorbeeld. En ervaringsdeskundigen, al valt de oogst wat tegen als het gaat om voornamelijk moslimextremisten: het blijft bij de twee ex-Hofstadgroepleden Nouridine El Fahni en Jason Walters.

De eerstgenoemde klappt al snel dicht tijdens het interview in een hotel in Tanger, aan het begin van de film; zelfs 14 jaar na zijn geruchtmakende arrestatie lijkt Nouridine el Fahni nog lang niet in staat om zijn rol in de groep onder woorden te brengen. We moeten het doen met zijn non-verbale communicatie: ongemakkelijk geginnik, wegwuivende gebaren en boze blikken, maar ook schaamte en verdriet.

De gezichtstrekken van het andere ex-Hofstadlid Jason Walters blijven grotendeels verborgen achter een soort digitale netkous die om zijn hoofd is getrokken; sinds zijn vervroegde vrijlating in 2013 wordt hij met de dood bedreigd. Verbaal weet hij zich juist uitstekend te redden, wat ook al beek uit eerdere media-verschijningen. Als vermeend schoolvoorbeeld van de gederadicaliseerde terrorist helpt hij inzicht geven in de gedachte wereld van radicaliserende jongeren, naast zijn huidige studie filosofie.

Weinig romantisch

Desondanks lijkt zijn visie op zijn eigen radicale verleden vaak in tegenspraak met bijvoorbeeld politierapporten of journalistiek onderzoek. Zo schept hij een nogal romantisch beeld van zijn reis naar een geheim Pakistaans trainingskamp, een beeld dat in de documentaire sterk gerelativeerd wordt door de Pakistaanse journalist Ahmed Rashid, auteur van de bestsellers *Taliban* en *Jihad*. Rashid weet dergelijke heilige missies in feite bij te stellen tot terreur-toerisme van Westerse moslimjongeren. Maar volgens de Vlaamse gevangenisdocent en activist Luk Vervaeet hebben ook deze jongeren wel degelijk een innerlijke drijfveer voor hun terroristische activiteiten, al lijkt deze niet zo urgent of vastomlijnd als bij de ‘klassieke’ links georiënteerde vrijheidsbewegingen. Het is eerder een existentiële ‘rage against the machine’, waarvoor in het geval van deze jongeren uitsluitend de hedendaagse radicale islam invulling biedt.

Volgens Vervaeet is deze situatie ontstaan door het langdurig negeren en ontkennen van de problemen van de islambevolking binnen de Westerse samenleving, en door de dialoog te vermijden. Hoe groot het schisma kan zijn ervaren ook de filmmakers zelf als zij in contact komen met de actiegroep rond de familie van Ali Aarass, een van de uit België afkomstige vermeende moslimextremisten die uitgeleverd is aan Marokko. Het repressieve gevangenisbeleid aldaar leidt ertoe dat deze gedetineerden gemarteld worden en gedwongen worden een verklaring af te leggen, aldus Vervaeet.

Onoverbrugbaar schisma

Wanneer regisseur en interviewer Robert Oey tegenover de zus van Aarass ‘for argument’s sake’ de onschuld van de gevangene in twijfel trekt, gaat het gesprek de verkeerde kant op en lijkt de afstand tussen filmmakers en actiegroep niet meer te overbruggen. ‘Het is lastig om toe te geven dat je geen intimiteit krijgt met je onderwerp’, verklaart co-auteur en geluidsman Maaik Krijgsman elders in de documentaire. Zichtbaar gefrustreerd is ook advocaat Victor Koppe, die verdachten van de Hofstadgroep heeft bijgestaan. ‘Ik denk dat er een compleet onvermogen is in Nederland om überhaupt de visie van een ander te begrijpen’, zegt hij. Het ‘fundamentele verschil in inzicht en waarden’ binnen het rechtstelsel is een belangrijke reden voor hem om zijn functie neer te leggen.

Ook Vervaeet ziet zichzelf gedwongen om het over een andere hoeg te gooien, omdat hem vanwege zijn activisme de toegang wordt ontzegd tot de Belgische gevangenis. Bovendien ervaart hij dat er in veel terrorismezaken noch de advocaat, noch de cliënt inzicht krijgt in de beschuldigingen; vaak is er om veiligheidsredenen sprake van ‘geheime bewijzen’, iets wat het strijden voor de fundamentele mensenrechten van de gevangene bemoeilijkt.

Voor het spaarzame hoopvolle moment in de documentaire is er een inkijkje in de Terroristenafdeling van de PI Vught, waar Jason Walters gevangen zat. Zowel afdelingshoofd Kees Timmermans en gevangenisdocent Brian Plank spreken vol enthousiasme over het traject van Walters, waarbij fysiek contact (sportmomenten met bewakers) en cultuuronderwijs als onderdelen van de succesformule worden gezien; Walters zweerde aan het eind van zijn detentie de koran af. Maar naast Walters, die zelf niet uit een islamitisch gezin komt en daarmee toch een uniek geval lijkt, worden er geen andere geslaagde voorbeelden van de methode genoemd.

Wrange conclusie

En dus komen we uit bij de wrange conclusie van Paul Abels, Raadadviseur Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding. Deradicalisering slaagt volgens Abels nooit echt, zeker niet bij religieus gemotiveerden. Hooguit is er sprake van ‘disengagen’, waarbij iemand een stap terugzet uit de strijd. Karima Sahla, zus van de uit het Hofstadnetwerk verdachte Soumaya Sahla, bekijkt het radicaliseren vanuit een ‘medisch perspectief’ en heeft nog nooit gezien dat er iemand van is ‘genezen’. Haar organisatie Oumnia Works is vooral gericht op preventie van radicalisering. Ook zij gelooft niet in deradicaliseren: ‘Wie dat woord bedacht heeft, gelooft in sprookjes.’

The Good Terrorist heeft een vorm die weliswaar aan alle eisen van de hedendaagse documentaire voldoet, maar die ook veel verwachtingen schept. De orkestrale soundtrack, de weidse landschappelijke overzichtsshots, het spel met de scherptediepte, slow-motion en zoombewegingen dragen bij aan de veelbelovende, beladen sfeer, waarbij de uitkomst wel heel ontvullend is: radicaliseren en het bijbehorende religieus gemotiveerde terrorisme zijn problemen waar de samenleving nog geen duidelijke antwoorden op heeft.

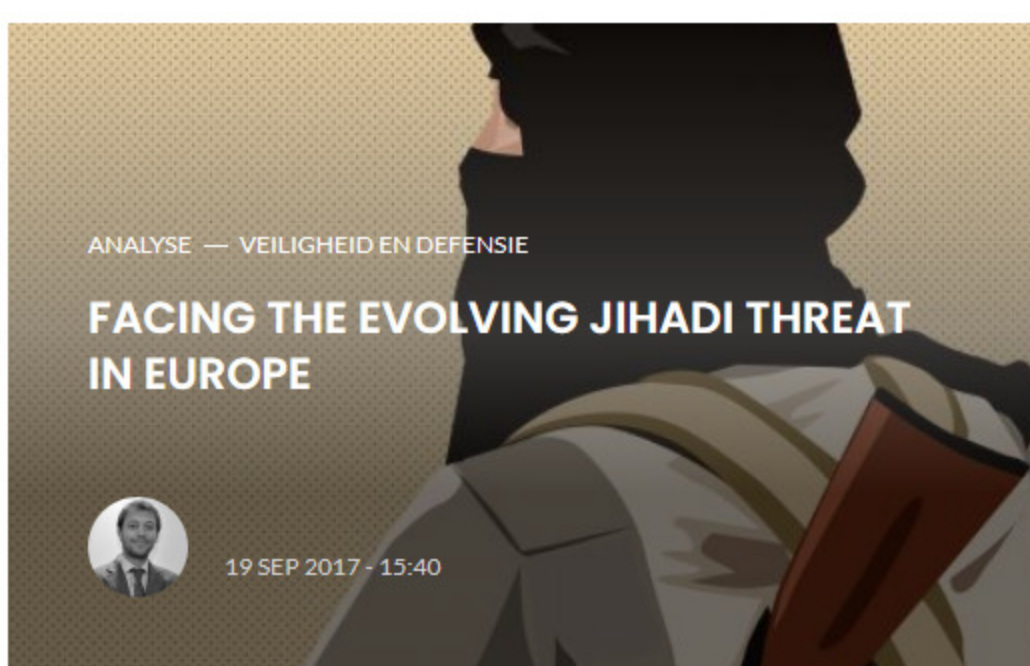
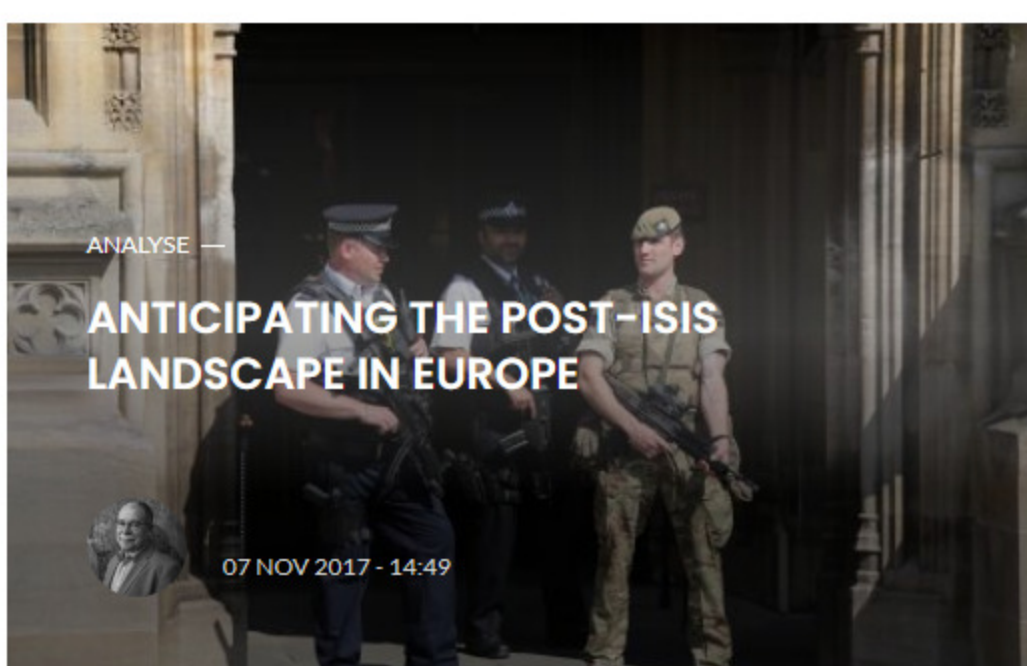
The Good Terrorist draait vanaf 27 juni in de landelijke filmtheaters. [Kijk hier](#) waar de documentaire wordt vertoond.

AUTEURS

Marinus de Ruiter
Cultuurcriticus

GERELATEERDE PUBLICATIES

0 REACTIES

UW NAAM

SUBJECT

REACTIE *

☐ Ik ben geen robot

Opslaan

NIEUWSBRIEF

Blijf op de hoogte van actuele ontwikkelingen in de wereldpolitiek.

Uw e-mailadres

AANMELDEN